

דין וערכים

מפסיקת בתי הדין הצבאיים - מוגש ככלי עזר למפקד מטעם חיל החינוך
ויחידת בתי הדין הצבאיים

פסיקה צבאית ב"חרבות ברזל" -

ערך הרעות

אוכלוסיית יעד:

מפקדים בדרגת סרן - רס"ן - מ"פים ומקביליהם

"ביום 7 באוקטובר, 2023 בשעות הבוקר המוקדמות, חדרו מחבלי החמאס ומפגעים נוספים לשטחה של מדינת ישראל. המחבלים טבחו בגברים, בנשים, בטף. הם רצחו וחטפו אזרחים וחיילים, וביצעו בהם פשעי זוועה אכזריים. באותו יום, החלה מלחמת 'חרבות ברזל' ..."
(ע' 1,2/24 סמל סי' נ' התובע הצבאי הראשי (2024))

"אחוות הלוחמים - ובענייננו אחוות הלוחמות והלוחמים - היא הבסיס לקיומה של יחידה צבאית ... האמון הבלתי מסויג, בין הלוחמים, ובינם לבין מפקדיהם, הוא תנאי מקדמי לתפקודה של פלוגה לוחמת. היא היא: הרעות"
(ע' 55/06 התובע הצבאי הראשי נ' רב"ט ג' (2006))

והדברים מקבלים משנה תוקף בעתות חירום של מלחמה. ניתן לומר כי במידה רבה, מקור עוצמתה של היחידה הצבאית וחוסנה, נעוצים ברעות שבין המשרתים בה ובאמון שחייב לשרוד ביניהם - ערכים שהם נר לרגליו של צה"ל, והבסיס להצלחתה של היחידה במשימותיה. לפגיעה בערכי הרעות בין לוחמים הנעשית בעת לחימה גלווה פוטנציאל לנזק רב נוסף שעניינו הפגיעה במוכנות היחידה, בעוצמתה ובכשירותה ביום פקודה. לדאבון הלב, אף במהלך מלחמת חרבות ברזל, נדונו בתי הדין הצבאיים משפטיים של חיילים שפעלו בניגוד לדין, בסתירה לערכי צה"ל ולמצופה מהם בשעה קשה זו. נסקוד להלן את אחד מפסקי הדין שניתנו לאחרונה בנושא, המשקף את הפגיעה בערכי הרעות שלעיל.

תיאור האירוע:

גניבת מחשב אישי של לוחם

בבית הדין הצבאי לערעורים נדונו ערעורים על עונש שהוטל על לוחם ומפקד ביתה בדרגת סמל, אשר ביום 11 באוקטובר 2023, בעיצומה של מלחמת "חרבות ברזל", נכנס למכולה במחנה של מוצב פלוגתי בחטיבה הדרומית, כשהוא מודע לכך שהיא מכילה ציוד צבאי ואישי של לוחמים המצויים בלחימה, ונטל לרשותו מחשב נייד שבדיעבד הסתבר כי היה שייך לקצין אשר נפל בקרב ביום 7 באוקטובר 2023. בבית הדין הצבאי המחוזי הורשע החייל בעבירה של גניבה מחייל ובעבירה של התנהגות שאינה הולמת, והושת עליו עונש מאסר בפועל בן 90 ימים לצד רכיבי ענישה נוספים. על גזר הדין הוגש ערעור הן על-ידי ההגנה והן על-ידי התביעה. בית הדין הצבאי לערעורים קיבל את ערעור התביעה ודחה את ערעור ההגנה. בפסק הדין עמד בית הדין בהרחבה על הערכים המוגנים שבהם פגע החייל. הוטעם כי גניבת המחשב פגעה באופן מהותי בזכות הקניין של הזולת ובזכותו לפרטיות, לאור טיב המידע האצור, ככלל, במחשב אישי. הודגש כי משגניבה כזו מתבצעת בתוככי היחידה הצבאית, הרי שנלווים למעשים גם היבטי חומרה משמעותיים הנובעים מהפגיעה בערכי הרעות והאמון בין החיילים, שהם-הם הבסיס לקיומה של יחידה צבאית ונר לרגליה של המערכת הצבאית.

בית הדין הצבאי לערעורים קיבל את ערעור התביעה ודחה את ערעור ההגנה. בפסק הדין עמד בית הדין בהרחבה על הערכים המוגנים שבהם פגע החייל. הוטעם כי גניבת המחשב פגעה באופן מהותי בזכות הקניין של הזולת ובזכותו לפרטיות, לאור טיב המידע האצור, ככלל, במחשב אישי. הודגש כי משגניבה כזו מתבצעת בתוככי היחידה הצבאית, הרי שנלווים למעשים גם היבטי חומרה משמעותיים הנובעים מהפגיעה בערכי הרעות והאמון בין החיילים, שהם-הם הבסיס לקיומה של יחידה צבאית ונר לרגליה של המערכת הצבאית.

בית הדין הצבאי לערעורים קבע עוד כי חשיבות ההגנה על ערכים אלו בעת לחימה מקבלת משנה תוקף, שכן לוחם הנקרא לצאת בדחיפות למלחמה ולהסתער על האויב תוך שהוא מסכן את חייו, נדרש להותיר את השגרה מאחור ולהתמקד בלחימה בלבד. משכך, נפסק כי לאור היבטי החומרה הגלומים במעשים ומשיקולי הלימה, יש להחמיר בענישה של חייל, לא כל שכן מפקד, אשר בעיצומה של מלחמה, מנצל את "תנאי השטח" ונטל לרשותו מחשב אישי של לוחם אחר שהושאר מאחור. בית הדין עמד גם על הפגיעה שנגרמה למשפחתו של הקצין, אשר נוסף על יגונה הכבד מנשוא, חוותה עוגמת נפש עם היעלמו של המחשב האישי של בנה, עד למציאתו רק מספר שבועות לאחר מכן, לאחר פתיחת החקירה.

על רקע האמור, קבע בית הדין הצבאי לערעורים כי משיקולים של הלימה, הרתעת הרבים והרתעת היחיד ולנוכח ההשלכות מרחיקות הלכת שיש לעבירות שביצע החייל על המערכת הצבאית, לכידותה, חוסנה ומוכנתה - יש מקום להחמיר בעונשו של החייל והוא הועמד על חמישה חודשי מאסר לריצוי בפועל, לצד עונש מאסר מותנה, הורדה לדרגת טוראי ופיצוי למשפחת הקצין.

ע' 1,2/24 סמל ס' נ' התובע הצבאי הראשי וערעור שכנגד (2024); דרום (מחוזי) 285/23 התובע הצבאי נ' סמל ס' (2023).

לפסק הדין המלא

לחצו כאן

מערך השיעור למפקד:

פתיחה:

מפקד יקר,

פסק דין זה עוסק בפגיעה בערך הרעות בעת מלחמה. זוהי הזדמנות עבורך לעסוק עם חיילך בנושא זה, ולהעמיק בקשר בין פסק הדין לבין הערכים העולים מתוכו.

ספר לחיילים את סיפור המקרה באופן כללי מתוך הפירוט מעלה.

קרא לחייליך את הציטוט מתוך הפתיחה:

"ניתן לומר כי במידה רבה, מקור עוצמתה של היחידה הצבאית וחוסנה, נעוצים ברעות שבין המשרתים בה ובאמון שחייב לשרוד ביניהם - ערכים שהם נר לרגליו של צה"ל, והבסיס להצלחתה של היחידה במשימותיה".

קיים דיון על בסיס השאלות הבאות (ניתן להיעזר בכולן או בחלקן):

- אילו ערכים מרכזיים נפגעים באירועים מסוג זה ומהי החשיבות של קיום ערכים אלו ביחידה? ניתן להיעזר בתכני האגרת ובפרט בכך שבאשר מעשה גניבה מתבצע בתוככי היחידה הצבאית, הרי שנלווים למעשה גם היבטי חומרה משמעותיים הנובעים מהפגיעה בערכי הרעות והאמון בין החיילים, שהם הבסיס לקיומה של יחידה צבאית ונר לרגליה של המערכת הצבאית.
- מהי ההגדרה שלכם לערך הרעות וכיצד היא משפיעה על הלכידות ביחידה ועל העמידה במשימה? ניתן להיעזר בציטוט הבא: "הרעות מבחינתי כמפקד היא חלק מהאיתנות של הלוחם. האיתנות מורכבת מדברים רבים מאד, חלק מהם נובע מהמסוגלות שהלוחם והמפקד מגיע איתה, חלק זו תחושת המקצוענות שלו, חלק זה האמון שלו במערכת, בטנק, באנשי הצוות שלו, במפקדים שלו והרבה מזה בזכות הרעות. האיתנות של הלוחם נובעת גם מהידיעה שחבריו לנשק, מפקדיו, לוחמים שלו, קצינים שאיתו, אנשי המפקדה, החולייה, הלוגיסטיקה, גם החובשים והקשרים - כול מי שמרכיב את הגדוד הזה ובעיקר המשפחה הגרעינית - תהיה תמיד לצידו". (תא"ל עופר צפריד, קצין שריון ראשי, 2013)
- כיצד אנו יכולים לחזק את ערכי הרעות והאמון ביחידה? עבור מפקדים - קיימו שיח על הדרך שבה ניתן להעצים ערכים אלו ביחידה. אם השיחה מועברת לחיילים - קיימו שיח על האחריות האישית של כל אחד מהחיילים ביחידה לתרומה לערכים אלו.
- ביחידה לוחמת - אילו פעולות אנו יכולים לנקוט בשגרה כדי לאפשר לחייל בבוא העת להתמקד בתפקידו הצבאי בעת לחימה? בית הדין הצבאי לערעורים קבע כי חשיבות ההגנה על ערכים אלו בעת לחימה מקבלת משנה תוקף, שכן לוחם הנקרא לצאת בדחיפות למלחמה ולהסתער על האויב תוך שהוא מסכן את חייו, נדרש להותיר את השגרה מאחור ולהתמקד בלחימה בלבד.

סכם את השיעור עם המסרים הבאים:

- **ערך הרעות** (מתוך רוח צה"ל) – "החייל יפעל מתוך אחווה ומסירות לחבריו לשירות, ויחלץ תמיד לעזרתם כשהם זקוקים לו או תלויים בו, חרף כל סכנה וקושי, עד כדי חירוף הנפש". רעות לוחמים היא אחד מהכוחות המניעים המשמעותיים ביותר עבור לוחמים ומהווה בסיס ליכולתם לפעול יחדיו ביחידה אחת. לוחם או מפקד היוצא להילחם בשדה הקרב, עושה זאת מתוך ידיעה שחבריו לנשק יחלצו תמיד לעזרתו חרף כל סכנה וקושי, עד כדי חירוף הנפש.
- **יחד ננצח** – הלכידות בין המשרתים היא מקור עוצמתו וכוחו של צבא ההגנה לישראל והיא אחד מהגורמים המרכזיים המאפשר לצה"ל פעם אחר פעם לצלוח אתגרים ולנצח במלחמות.

"...רעות יש לטפח. לרעות- צריך לחנך. יש להדגיש את יום המבחן בכל ימות השנה ולהעמיק חשוב והרגש ודעת שהחבר לידך הוא אחיך במובן העמוק ביותר, אחיך למעשה, למסירות, לנבונות. אחוות לוחמים, רעות לוחמים, היא יסוד היסודות של החיים: הנפש של אחים לוחמים".
(יצחק שדה, "מסביב למדורה", ינואר 1946)

המפקד, סכם עם הנקודה הבאה:

צה"ל פועל לפי מערכת מוגדרת של דין וערכים. חובה על כולנו, כחלק מעמוד השדרה הערכי של צה"ל, לא רק לנהוג בהתאם למגבלות הדין, אלא גם לעמוד באמות המידה הערכיות המצופות מחיילי צה"ל, בהתאם לרוח צה"ל.

לחץ כאן לקטלוג
הכלים החינוכי

לחץ כאן לאתר יחידת
בתי הדין הצבאיים